

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ
ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ACADEMY TRADING κ.λπ. ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΟΣ
(Προσφυγή υπ' αριθ. 30342 / 96)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

4 Απριλίου 2000

Η παρούσα απόφαση υπόκειται σε εκδοτική αναθεώρηση προτού αναπαραχθεί στην τελική της μορφή στις επίσημες εκθέσεις επιλεγμένων αποφάσεων του Δικαστηρίου.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ 4ης ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2000 ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΩΣ
ACADEMY TRADING LTD.

Στην υπόθεση Academy Trading Ltd. κ.λπ. κατά Ελλάδος,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Α΄ Τμήμα),
συνεδριάζοντας σε Σώμα αποτελούμενο από τους :

Κυρία Ε. PALM, Πρόεδρο,

Κύριο J. CASADEVALL,

Κύριο L. FERRARI BRAVO,

Κύριο B. ZUPANČIČ,

Κυρία W. THOMASSEN,

Κύριο T. PANTIRU, Δικαστές,

Κύριο Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟ, δικαστή *ad hoc*,

και τον κ. Μ. Ο' BOYLE, Γραμματέα του Τμήματος,

Αφού συσκέφθηκε μυστικά στις 19 Οκτωβρίου 1999 και τις 21
Μαρτίου 2000,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε την
τελευταία ως άνω ημερομηνία :

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση παραπέμφθηκε στο Δικαστήριο από την Ευρωπαϊκή
Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ("η Επιτροπή") στις 2
Νοεμβρίου 1998, εντός της τρίμηνης προθεσμίας που ορίζεται στα
πρώην άρθρα 32 παρ. 1 και 47 της Σύμβασης. Αποτελεί προϊόν
προσφυγής (υπ' αριθ. 30342 / 96) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, η
οποία κατετέθη στην Επιτροπή βάσει του πρώην άρθρου 25 από έξι
ναυτιλιακές εταιρίες οι οποίες έχουν ιδρυθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία
της Δημοκρατίας της Λιβερίας, τις *Academy Trading Ltd.*, *Intercontinental
Maritime Ltd.*, *Aaron Maritime Ltd.*, *Evie Navigation Co. Ltd.*, *T.C.
Trading Company Ltd.* και *Andros Trading Ltd.* Οι προσφεύγουσες

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

Service de Traductions du Ministère des Affaires Etrangères de la
République Hellénique, Athènes.

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
Translations Service, Athens.

εκπροσωπούνται από το δικηγόρο Πειραιώς κ. Νικόλαο Σκορίνη. Η Ελληνική Κυβέρνηση εκπροσωπείται από τον Πληρεξούσιό της κ. Αριστομένη Κομισόπουλο, Πρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Το αίτημα της Επιτροπής αναφερόταν στα πρώην άρθρα 44 και 48 και τη δήλωση με την οποία η Ελλάδα αναγνώρισε την υποχρεωτική δικαιοδοσία του Δικαστηρίου (πρώην άρθρο 46). Σκοπός της προσφυγής ήταν η έκδοση αποφάσεως επί του ερωτήματος αν τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης μαρτυρούν αθέτηση εκ μέρους του καθ' ού Κράτους των υποχρεώσεων του που απορρέουν από το άρθρο 6 παρ. 1 της Σύμβασης.

2. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 4 του 11ου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης και των Κανόνων 100 παρ. 1 και 24 παρ. 6 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, ένα Κλιμάκιο της Ολομέλειας αποφάσισε στις 14 Ιανουαρίου 1999 να χειριστεί την υπόθεση Σώμα που θα συγκροτηθεί μέσα στο πλαίσιο ενός από τα Τμήματα του Δικαστηρίου.

3. Σύμφωνα με τον Κανόνα 52 παρ. 1 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου κ. L. Wildhaber ανέθεσε την υπόθεση στο Α' Τμήμα. Το Σώμα που συγκροτήθηκε τελικά μέσα στο πλαίσιο του Τμήματος αποτελείτο από την κυρία E. Palm ως Πρόεδρο, και τον κ. J. Casadevall, κ. L. Ferrari Bravo, κ. B. Zupančič, κυρία W. Thomassen και κ. T. Pantiru ως Δικαστές.

Στη συνέχεια ο κ. Ροζάκης, ο δικαστής που εξελέγη για την Ελλάδα, ο οποίος είχε συμμετάσχει στην εξέταση της υπόθεσης από την Επιτροπή, αποχώρησε από τη σύνθεση του Σώματος (Κανόνας 28). Ωσαύτως, η Κυβέρνηση διόρισε τον κ. Κ. Γέραρη να παρακαθίσει ως δικαστής *ad hoc* (άρθρο 27 παρ. 2 της Σύμβασης και Κανόνας 29

παρ. 1). Στη συνέχεια, ο κ. Κ. Γέραρης παραιτήθηκε και η Κυβέρνηση διόρισε τον κ. Γ. Σταυρόπουλο να παρακαθίσει ως δικαστής *ad hoc*.

4. Στις 22 Ιουνίου 1999, το Σώμα αποφάσισε να εκδικάσει την υπόθεση. Η συνεδρίαση ήταν δημόσια και διεξήχθη στο Μέγαρο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Στρασβούργο, στις 19 Οκτωβρίου 1999. Το Δικαστήριο είχε προηγουμένως πραγματοποιήσει προπαρασκευαστική συνάντηση.

Εμφανίσθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου :

(α) Για την Κυβέρνηση

Κύριος Γ. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.,
Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, *Εκπρόσωπος του Πληρεξουσίου*,
Κυρία Β. ΠΕΛΕΚΟΥ, Δικαστική Αντιπρόσωπος Ν.Σ.Κ.,
Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, *Σύμβουλος*.

(γ) Για τους προσφεύγοντες

Κύριος Ν. ΣΚΟΡΙΝΗΣ του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς, *Συνήγορος*,
Κυρία Α. ΜΠΑΓΟΥΛΗ του Δικηγορικού Συλλόγου Πειραιώς, *Σύμβουλος*,
Κύριος Γ. ΤΣΙΜΠΛΗΣ, Πρόεδρος όλων των προσφευγουσών εταιριών.

Το δικαστήριο άκουσε τις αγορεύσεις των κ.κ. Σκορίνη και Κανελλόπουλου.

ΟΣΟΝ ΑΦΟΡΑ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Ι. ΟΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

5. Το 1977 η Citibank, μεγάλος δανειοδότης της ελληνικής ναυτιλιακής κοινότητας, χορήγησε δάνειο 14,8 εκ. δολαρίων σε όμιλο εταιριών κυριότητας του Γ.Τ., ελληνοαμερικανού εφοπλιστή. Οι προσφεύγουσες, οι οποίες ανήκουν επίσης στην κυριότητα του Γ.Τ., ήταν μεταξύ των εγγυητών του δανείου.

6. Στις 21 Ιανουαρίου 1982 οι προσφεύγουσες κατέθεσαν αγωγή αποζημίωσης κατά της Citibank και τριών Ελλήνων - ανωτάτων μελών

της διοίκησής της στο Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών. Οι προσφεύγουσες υποστήριξαν ότι λόγω ναυτιλιακής κρίσης είχε καταστεί αδύνατη για αυτές η πληρωμή δόσεων του δανείου και ότι το 1979 είχαν υποχρεωθεί να πωλήσουν δύο πλοία κάτω της ασφαλισθείσας και πραγματικής αξίας τους σε άλλο πελάτη της τράπεζας, στον οποίο είχαν χορηγηθεί γενναιόδωροι όροι χρηματοδότησης για να αποκτήσει τα πλοία. Τελικά, άλλα πλοία του στόλου τέθηκαν υπό την ίδια διοίκηση προτού πωληθούν στην εταιρία διαχείρισης. Συνεπώς, οι προσφεύγουσες υποστήριξαν ότι η Citibank είχε ενεργήσει αντίθετα με τα συναλλακτικά ήθη σύμφωνα με τον Ελληνικό Αστικό Κώδικα.

7. Στις 1 Νοεμβρίου 1982, με την υπ' αριθ. 14803 / 1982 απόφασή του, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών διέταξε αποδείξεις εις βάρος των διαδίκων.

8. Στις 20 Νοεμβρίου 1987, με την υπ' αριθ. 8027 / 1987 απόφασή του, το Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών απέρριψε την αγωγή των προσφευγουσών ως αβάσιμη.

9. Στις 29 Ιανουαρίου 1988, οι προσφεύγουσες κατέθεσαν έφεση στο Εφετείο Αθηνών.

10. Στις 31 Ιανουαρίου 1989, το Εφετείο έκανε τυπικά δεκτή την έφεση χωρίς να την κρίνει επί της ουσίας και διέταξε νέα συνεδρίαση για την υποβολή ερωτήσεων στους διαδίκους και την παροχή διασαφήσεων. Η νέα συνεδρίαση διεξήχθη στις 15 Φεβρουαρίου 1990.

11. Με την υπ' αριθ. 5025 / 1990 απόφασή του, το Εφετείο ακύρωσε ομόφωνα την απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών και έκανε δεκτό το αίτημα των προσφευγουσών. Ειδικότερα, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η Citibank, σε περίοδο ναυτιλιακής κρίσης, είχε απορρίψει αίτημα του Γ.Τ. για παράταση της προθεσμίας εξόφλησης της οφειλής του και για την παροχή ενός μικρού κεφαλαίου

που θα του είχε δώσει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει επείγοντα ταμειακά προβλήματα, παρά το γεγονός ότι είχε ήδη αποπληρώσει το 63,25 % του δανείου που του είχε χορηγηθεί και δεν είχε ποτέ καθυστερήσει τις πληρωμές. Ως αποτέλεσμα, η επιχείρηση του Γ.Τ. επτώχευσε και η τράπεζα ανέλαβε τη διαχείριση των πλοίων του. Στη συνέχεια, τα πλοία επωλήθησαν και η τράπεζα παρέσχε στο νέο ιδιοκτήτη τις πιστωτικές διευκολύνσεις που είχε αρνηθεί στον Γ.Τ.

12. Συνεπώς, το Δικαστήριο έκρινε ότι ήταν "αντίθετο προς τα χρηστά ήθη να εκμεταλλεύεται μία τράπεζα την κυρίαρχη θέση της έναντι του αντισυμβαλλομένου σε περίοδο οικονομικής κρίσης διώκοντάς τον βάνουσα αντί να του παρέχει τις πιστωτικές διευκολύνσεις που συνηθίζονται στις τραπεζικές συναλλαγές σε τέτοιες περιόδους". Το Δικαστήριο επιδίκασε στις προσφεύγουσες 7,75 εκ. δολάρια συν τόκους με επιτόκιο 25 % το χρόνο αναδρομικά από 20 Φεβρουαρίου 1982.

13. Η ως άνω απόφαση προκάλεσε αναταραχή στην τοπική ναυτιλιακή κοινότητα. Εμφανίσθηκαν δημοσιεύματα στον τοπικό και διεθνή ναυτιλιακό τύπο που υπογράμμιζαν τις επιπτώσεις που θα είχε η απόφαση σε μελλοντικές ναυτιλιακές πιστώσεις. Άρχισε να ετοιμάζεται μία σειρά υποθέσεων κατά τραπεζών. Η Citibank, η οποία είχε ήδη υποβάλει αίτηση αναίρεσης στις 21 Μαΐου 1990, απείλησε ότι θα αποχωρούσε τελείως από την ελληνική αγορά αν ο Άρειος Πάγος επικύρωνε την απόφαση του Εφετείου.

14. Στις 29 Μαΐου 1991, με την υπ' αριθ. 925 / 1991 απόφασή του, το Α' Τμήμα του Αρείου Πάγου αναίρεσε την απόφαση του Εφετείου κρίνοντας ότι η τράπεζα δεν είχε ενεργήσει αντίθετα προς τα συναλλακτικά ήθη και ότι η αναιρεσίβλητος δεν περιείχε επαρκή αιτιολογία. Στη συνέχεια, η υπόθεση παραπέμφθηκε στο Δ' Τμήμα για νέα κατ' ουσίαν εξέταση.

15. Μετά από συζήτηση της υπόθεσης στις 14 Φεβρουαρίου 1992, το Δ' Τμήμα, με την υπ' αριθ. 1154 / 1992 απόφασή του, διέταξε την αυτοπρόσωπη εμφάνιση των διαδίκων για την υποβολή ερωτήσεων και παροχή διασαφήσεων σχετικά με την υπόθεση. Η συζήτηση της υπόθεσης έγινε στις 11 Δεκεμβρίου 1992. Με την εξαίρεση ενός δικαστή ο οποίος είχε συμμετάσχει και στη συζήτηση της 14ης Φεβρουαρίου 1992 και ήταν ο εισηγητής της υπόθεσης, το Δ' Τμήμα συνεδρίασε με διαφορετική σύνθεση.

16. Στις 30 Ιουνίου 1993, δηλαδή έξι μήνες μετά τη συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου 1992, ένας από τους δικαστές που είχαν συμμετάσχει στη συνεδρίαση αυτή αποχώρησε λόγω συνταξιοδότησης. Βάσει της ελληνικής νομοθεσίας, αυτό σήμαινε ότι αν το Τμήμα δεν είχε λάβει απόφαση μέχρι την ημερομηνία αυτή, δεν ήταν πλέον δυνατό να συνεχισθεί η συζήτηση της υπόθεσης από τους εναπομείναντες, αλλά θα έπρεπε το Τμήμα να συζητήσει την υπόθεση με διαφορετική σύνθεση. Όμως, δεν έγινε καμμία ενέργεια στη φάση αυτή, γεγονός που έκανε τις προσφεύγουσες να πιστέψουν ότι η απόφαση είχε ήδη ληφθεί πριν από την αποχώρηση του δικαστή λόγω συνταξιοδότησης και ότι απλά έπρεπε να περιμένουν την έκδοση της απόφασης.

17. Από τη συζήτηση της υπόθεσης των προσφευγουσών μέχρι την αποχώρηση του δικαστή λόγω συνταξιοδότησης στις 30 Ιουνίου 1993 συζητήθηκαν 198 υποθέσεις. Σε 74 από αυτές τις υποθέσεις, οι αποφάσεις εκδόθηκαν πριν από τις 30 Ιουνίου 1993. Κατά τη διάρκεια των δικαστικών διακοπών (δηλαδή από 1 Ιουλίου μέχρι 15 Σεπτεμβρίου 1993), ο Πρόεδρος του Δ' Τμήματος εξέδωσε άλλες 95 αποφάσεις. Οι αποφάσεις επί των υπολοίπων 29 υποθέσεων εκδόθηκαν κατά τη διάρκεια του φθινοπώρου του 1993.

18. Στις 7 Νοεμβρίου 1993 οι προσφεύγουσες καταχώρισαν ανοικτή επιστολή σε ελληνική εφημερίδα. Στο δημοσίευσμά τους με τίτλο "Ανοικτή επιστολή προς τον Πρόεδρο του Δ' Τμήματος του Αρείου Πάγου", οι προσφεύγουσες ζητούσαν εξηγήσεις για την καθυστέρηση της έκδοσης απόφασης από το Τμήμα. Αφού δεν έλαβαν καμμία απάντηση, οι προσφεύγουσες έστειλαν παρόμοια επιστολή στις 12 Δεκεμβρίου 1993 στον Υπουργό Δικαιοσύνης και τον Πρόεδρο και τον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου. Και πάλι δεν έλαβαν καμμία απάντηση.

19. Στις 26 Ιανουαρίου 1994, ο Πρόεδρος του Γ' Τμήματος (ο οποίος ήταν Πρόεδρος του Δ' Τμήματος μέχρι το καλοκαίρι του 1993), επέστρεψε το φάκελο της υπόθεσης στη Γραμματεία του Δ' Τμήματος με χειρόγραφο σημείωμα που ανέφερε τα εξής: "Θα ξανασυζητηθεί σύμφωνα με το άρθρο 307 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (αφού διαπιστώθηκε, μετά την τελευταία έκθεση, ότι χρήζει ανασυζήτησης, η οποία δεν είναι δυνατή λόγω της αποχώρησης λόγω συνταξιοδότησης ενός από τα μέλη του δικαστηρίου)".

20. Στις 20 Μαΐου 1994 έγινε η νέα συζήτηση. Η σύνθεση του Δ' Τμήματος περιελάμβανε πέντε δικαστές. Ο πρώτος είχε συμμετάσχει στη συζήτηση της 14ης Φεβρουαρίου 1992 και ο δεύτερος σε αμφότερες τις προηγούμενες συνθέσεις ως εισηγητής - δικαστής. Τα άλλα τρία μέλη συμμετείχαν στην εκδίκαση της υπόθεσης για πρώτη φορά. Ένας από αυτούς τους δικαστές, κατώτερος στην ιεραρχία, ορίσθηκε νέος εισηγητής.

21. Στις 30 Ιουνίου 1995, με την υπ' αριθ. 1198 / 1995 απόφασή του, ο Άρειος Πάγος απέρριψε την έφεση που είχαν καταθέσει οι προσφεύγουσες κατά της απόφασης υπ' αριθ. 8027 / 1987 του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Αθηνών ως αβάσιμη. Ο δικαστής που ήταν αρχικά εισηγητής της υπόθεσης και μειοψήφησε εξέφρασε την άποψη

Ότι η Citibank δεν είχε ενεργήσει καλόπιστα και ότι, συνεπώς, η έφεση των προσφευγουσών έπρεπε να γίνει δεκτή.

II. ΣΥΝΑΦΕΣ ΕΘΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ

22. Σύμφωνα με το άρθρο 300 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, απόφαση λαμβάνεται μόνον από τους δικαστές που συμμετείχαν στη συζήτηση της υπόθεσης.

23. Σύμφωνα με το άρθρο 307 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν για οποιονδήποτε λόγο καταστεί αδύνατη η έκδοση απόφασης μετά το πέρας της συζήτησης (και συγκεκριμένα λόγω θανάτου, συνταξιοδότησης ή απαλλαγής από τα καθήκοντά του δικαστή που συμμετέσχε στη συζήτηση), η συζήτηση της υπόθεσης πρέπει να επαναληφθεί.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

24. Οι εταιρίες *Academy Trading Ltd.*, *Intercontinental Maritime Ltd.*, *Aaron Maritime Ltd.*, *Evie Navigation Co. Ltd.*, *T.C. Trading Company Ltd.* και *Andros Trading Ltd.* προσέφυγαν στην Επιτροπή στις 30 Νοεμβρίου 1995. Ισχυρίσθηκαν ότι δεν είχαν τύχει δίκαιης δίκης από αμερόληπτο δικαστήριο και ότι η υπόθεσή τους δεν είχε εκδικασθεί μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα.

25. Η Επιτροπή έκρινε την προσφυγή (υπ' αριθ. 30342 / 96) παραδεκτή στις 26 Μαΐου 1997. Στην αναφορά της με ημερομηνία 9 Ιουλίου 1998 (πρώην άρθρο 31 της Σύμβασης), εξέφρασε την άποψη ότι δεν υφίστατο παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης όσον αφορά τη δίκαιη εκδίκαση της υπόθεσης από αμερόληπτο δικαστήριο (με ψήφους είκοσι τέσσερις υπέρ και έξι κατά) και ότι υφίστατο παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας (ομόφωνα). Το πλήρες κείμενο της άποψης της Επιτροπής και των χωριστών απόψεων της μειοψηφίας που

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

Service de Traductions du Ministère des Affaires Etrangères de la République Hellénique, Athènes.

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

Translations Service, Athens.

περιέχονται στην αναφορά αναπαράγεται ως παράρτημα της παρούσας απόφασης¹.

ΤΕΛΙΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΣΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

26. Στη συνεδρίαση της 19ης Οκτωβρίου 1999, η Κυβέρνηση κάλεσε το Δικαστήριο να “απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη και ουσιαστικά αβάσιμη”.

27. Με την ίδια ευκαιρία, οι προσφεύγουσες επανέλαβαν το αίτημά τους προς το Δικαστήριο να κρίνει ότι υφίσταται παραβίαση του άρθρου 6 και για τους δύο λόγους και να τους χορηγήσει δίκαιη ικανοποίηση σύμφωνα με το άρθρο 41.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 ΠΑΡ. 1 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

28. Οι προσφεύγουσες επικαλέσθηκαν δύο παραβιάσεις του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει ότι :

“Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθεί δίκαιως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίσει είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως ...”.

Πρώτον, δεν είχαν τύχει δίκαιης δίκης από αμερόληπτο δικαστήριο. Δεύτερον, υπήρξε υπέρβαση του “ευλόγου χρόνου” εκδικάσεως της υποθέσεως.

29. Η Κυβέρνηση αμφισβήτησε τους ισχυρισμούς αυτούς.

¹ Σημείωση του Γραμματέα. Για πρακτικούς λόγους, το παράρτημα αυτό θα εμφανισθεί μόνο στην τελική έντυπη έκδοση της απόφασης (στις επίσημες εκθέσεις επίλεκτων αποφάσεων του Δικαστηρίου), αλλά οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να λάβουν αντίγραφο της αναφοράς της Επιτροπής από τη Γραμματεία.

30. Όσον αφορά το δίκαιο χαρακτήρα της δίκης, η Επιτροπή δε συμφωνούσε με τις απόψεις των προσφευγουσών και έκρινε ότι τα περιστατικά που επικαλούνταν δε δικαιολογούσαν τους φόβους τους σχετικά με την αμεροληψία του Αρείου Πάγου. Όσον αφορά τη διάρκεια της δίκης, η Επιτροπή έκρινε ότι είχαν σημειωθεί αρκετές καθυστερήσεις για τις οποίες ήταν υπεύθυνα τα εθνικά δικαστήρια και, συνεπώς, έκρινε ότι η εν λόγω δίκη δεν ικανοποιούσε την αρχή της εκδίκησης της υπόθεσης μέσα σε λογική προθεσμία.

A. Επί του ζητήματος της δίκαιης εκδίκησης της υπόθεσης από αμερόληπτο δικαστήριο

31. Ο φόβος των προσφευγουσών σχετικά με την έλλειψη αμεροληψίας βασιζόταν σε μία σειρά περιστατικών τα οποία, κατά την άποψή τους, αποδείκνυαν ότι δεν έτυχαν δίκαιης δίκης. Συγκεκριμένα, ισχυρίσθηκαν ότι το Δ΄ Τμήμα του Αρείου Πάγου - το οποίο είχε συζητήσει την υπόθεσή τους στις 11 Δεκεμβρίου 1992 - είχε ήδη λάβει απόφαση τη στιγμή της αποχώρησης ενός από τα μέλη του λόγω συνταξιοδότησης και ότι ήταν ο Πρόεδρος που αποφάσισε με δική του πρωτοβουλία να μην την εκδώσει, αλλά να διατάξει ανασυζήτηση της υπόθεσης από διαφορετική σύνθεση.

32. Κατ' αρχάς, οι προσφεύγουσες αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι, ακόμα και αν υποθέσουμε ότι το Δ΄ Τμήμα του Αρείου Πάγου δεν είχε λάβει ακόμα απόφαση τη στιγμή της αποχώρησης ενός από τα μέλη του λόγω συνταξιοδότησης, δεν υπήρχε κανένας ιδιαίτερος λόγος να χρειασθούν έξι μήνες για να διαπιστωθεί ότι το Τμήμα έπρεπε να προβεί σε νέα συζήτηση της υπόθεσης. Αντίθετα, το Τμήμα μπορούσε να είχε αμέσως διαπιστώσει το γεγονός αυτό την ημέρα της αποχώρησης του δικαστή λόγω συνταξιοδότησης.

33. Κατά δεύτερο λόγο, οι προσφεύγουσες αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι αυτή η απόφαση ανασυζήτησης ελήφθη από δικαστή ο οποίος δεν ήταν πλέον μέλος του Δ' Τμήματος, αλλά του Γ' Τμήματος. Αυτή η ενέργεια ήταν παράνομη και απαράδεκτη αφού ο εν λόγω δικαστής δε δικαιούνταν πλέον να χειρίζεται την υπόθεση.

34. Τρίτον, οι προσφεύγουσες αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι διορίστηκε νέος εισηγητής - δικαστής για την τελική συζήτηση της υπόθεσης ενώπιον του Αρείου Πάγου, παρά το γεγονός ότι ο προηγούμενος εισηγητής - δικαστής ήταν αρχαιότερος στην ιεραρχία και ήταν ο μοναδικός δικαστής που είχε συμμετάσχει σε όλες τις προηγούμενες συζητήσεις της υπόθεσης. Ισχυρίζονται ότι αυτή η αλλαγή έγινε διότι ο αρχικός εισηγητής θα είχε προτείνει την επικύρωση της απόφασης του Εφετείου Αθηνών, η οποία έκανε δεκτό το αίτημά τους, όπως φαίνεται καθαρά από τη μειοψηφούσα άποψή του η οποία συμπεριελήφθη στο κείμενο της τελικής απόφασης.

35. Επιπλέον, οι προσφεύγουσες αναφέρθηκαν στο γεγονός ότι από τη συζήτηση της υπόθεσής τους και μέχρι την αποχώρηση του δικαστή λόγω συνταξιοδότησης στις 30 Ιουνίου 1993, το Δ' Τμήμα εκδίκασε άλλες 198 υποθέσεις. Σε όλες αυτές τις υποθέσεις εκδόθηκαν αποφάσεις μέχρι το φθινόπωρο του 1993 το αργότερο. Οι προσφεύγουσες θεωρούν ύποπτο το γεγονός ότι η υπόθεσή τους ήταν η μοναδική που παραμελήθηκε.

36. Οι προσφεύγουσες ισχυρίστηκαν ότι όλα τα ανωτέρω γεγονότα δεν ήταν τυχαία περιστατικά πέραν του ελέγχου των δικαστών, αλλά συνειδητές πράξεις ή παραλείψεις που στόχευαν στην απόκρυψη του γεγονότος ότι είχε ληφθεί απόφαση που έκανε δεκτά τα αιτήματά τους. Έτσι, θα δινόταν η ευκαιρία στο Τμήμα να λάβει νέα απόφαση που θα ήταν ευνοϊκή για την αντίδικό τους.

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

Service de Traductions du Ministère des Affaires Etrangères de la République Hellénique, Athènes.

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

Translations Service, Athens.

37. Σε σύνδεση με αυτό, οι προσφεύγουσες αναφέρθηκαν στις απειλές που εκτοξεύθηκαν δημόσια από την εναγομένη Citibank ότι θα έκλεινε τα παραρτήματά της στην Ελλάδα αν ο Άρειος Πάγος δεν εξέδιδε απόφαση υπέρ της. Οι προσφεύγουσες ισχυρίστηκαν ότι η Citibank διαθέτει μεγαλύτερο δίκτυο καταστημάτων από οποιαδήποτε άλλη ξένη τράπεζα στην Ελλάδα και είναι ένας από τους κύριους δανειστές των εφοπλιστών της χώρας, και συνεπώς η απειλή της να αποχωρήσει από την Ελλάδα έπρεπε να ληφθεί σοβαρά υπόψη. Επομένως, ήταν αναπόφευκτο να επηρεασθεί ο Άρειος Πάγος και να επιδείξει μεροληψία υπέρ της εναγομένης τράπεζας.

38. Τέλος, οι προσφεύγουσες παρατηρούσαν ότι τη στιγμή που η υπόθεσή τους εκκρεμούσε ενώπιον του Δ' Τμήματος, η θυγατέρα του Προέδρου του Τμήματος και η θυγατέρα ενός άλλου δικαστή εργάζονταν σε εταιρίες που ανήκαν σε έναν έλληνα επιχειρηματία ο οποίος ήταν στενός φίλος του διευθυντή της Citibank. Σύμφωνα με τις προσφεύγουσες, αυτή η εξάρτηση απεδείκνυε ότι η υπόθεσή τους δεν εκδικάσθηκε από αμερόληπτους και απροκατάληπτους δικαστές.

39. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι το σημείωμα που έγραψε ο Πρόεδρος του Γ' Τμήματος δεν μπορούσε να θεωρηθεί απόφαση του Αρείου Πάγου για επανάληψη της συζήτησης, αλλά αποτελούσε ένα εσωτερικής φύσεως σημείωμα προς τη Γραμματεία του δικαστηρίου, και ότι στις αρμοδιότητες του συγγραφέα του σημειώματος ανήκε και η επίβλεψη της εύρυθμης λειτουργίας του Αρείου Πάγου.

40. Επιπλέον, η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι η υποτιθέμενη χρονική καθυστέρηση της συντάξεως αυτού του σημειώματος δε συνιστούσε παραβίαση του δικαιώματος δίκαιης εκδίκασης της υπόθεσης των προσφευγουσών, ούτε και γεννούσε αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία του Αρείου Πάγου. Αυτή η καθυστέρηση μπορούσε να

ερμηνευθεί από το γεγονός ότι μετά την αποχώρηση του δικαστή λόγω συνταξιοδότησης ακολούθησε περίοδος δικαστικών διακοπών, από τις 1 Ιουλίου μέχρι τις 15 Σεπτεμβρίου, κατά τη διάρκεια των οποίων τα δικαστήρια χειρίζονται μόνον εξαιρετικά επείγουσες υποθέσεις. Μπορούσε να ερμηνευθεί και από το γεγονός ότι μετά την αποχώρηση του δικαστή λόγω συνταξιοδότησης ακολούθησε και διορισμός νέου προέδρου του Δ' Τμήματος, οπότε ανέκυψαν θέματα σχετικά με την παραλαβή των δικογραφιών από το νέο πρόεδρο. Θα πρέπει, επίσης, να συνυπολογισθεί ο μεγάλος φόρτος εργασίας του Αρείου Πάγου.

41. Η Κυβέρνηση υποστήριξε, επίσης, ότι το γεγονός ότι το σημείωμα αυτό συντάχθηκε από δικαστή που δεν ήταν πλέον μέλος του Δ' Τμήματος, αλλά ήταν ακόμα Πρόεδρος του Τμήματος αυτού τόσο κατά τη συζήτηση της υπόθεσης όσο και κατά τη συνταξιοδότηση ενός από τους δικαστές του, δε συνιστούσε παραβίαση του δικαιώματος δίκαιης εκδίκασης της υπόθεσης των προσφευγουσών, ούτε και δημιουργούσε αμφιβολίες σχετικά με την αμεροληψία του Αρείου Πάγου. Ο εν λόγω δικαστής είχε αρμοδιότητα να διαπιστώνει γεγονότα που ανέκυψαν κατά τη διάρκεια της θητείας του.

42. Όσον αφορά την αλλαγή του εισηγητή - δικαστή της υπόθεσης, η Κυβέρνηση ισχυρίσθηκε ότι ακολούθησε πάγια τακτική του Αρείου Πάγου και ότι ήταν απαραίτητη η αλλαγή για να δοθεί χρόνος και σε άλλο μέλος του Δ' Τμήματος να προβεί σε πληρέστερη μελέτη της υπόθεσης ώστε να ανευρεθεί ασφαλέστερα η αλήθεια μέσω της ανταλλαγής απόψεων επί των ζητημάτων της υποθέσεως. Σε κάθε περίπτωση, ο προηγούμενος εισηγητής συμμετέσχε ως πλήρες μέλος στη νέα σύνθεση του Δ' Τμήματος και είχε τη δυνατότητα να εκφράσει ελεύθερα την άποψή του.

43. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι υπάρχουν δύο προσεγγίσεις της αρχής της αμεροληψίας του δικαστηρίου του άρθρου 6 παρ. 1. Πρώτον, το δικαστήριο πρέπει να είναι υποκειμενικά αμερόληπτο, δηλαδή όλα τα μέλη του πρέπει να είναι απαλλαγμένα από κάθε προσωπική προκατάληψη ή μεροληψία. Η προσωπική αμεροληψία τεκμαίρεται και το αντίθετο πρέπει να αποδειχθεί. Δεύτερον, το δικαστήριο πρέπει να είναι αμερόληπτο και από αντικειμενική άποψη, δηλαδή πρέπει να παρέχει επαρκείς εγγυήσεις που θα αποκλείουν κάθε θεμιτή αμφιβολία σχετικά με την αμεροληψία του (βλέπε, μεταξύ άλλων, απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 1993 επί της υποθέσεως Fey κατά Αυστρίας, Σειρά Α αριθ. 255, σελ. 12, παρ. 28).

44. Όσον αφορά το υποκειμενικό κριτήριο, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι δεν παρουσιάστηκε στην παρούσα υπόθεση κανένα στοιχείο που να δημιουργεί ενδείξεις μεροληψίας εκ μέρους των δικαστών του Αρείου Πάγου.

45. Σύμφωνα με το αντικειμενικό κριτήριο, πρέπει να προσδιορισθεί αν, πέραν από την προσωπική συμπεριφορά των δικαστών, υπάρχουν γεγονότα που μπορούν να επαληθευθούν και μπορούν να δημιουργήσουν αμφιβολίες σχετικά με την αμεροληψία τους. Από την άποψη αυτή, σημασία μπορούν να έχουν και οι εντυπώσεις. Αυτό που διακυβεύεται είναι η εμπιστοσύνη που πρέπει να εμπνέουν στο κοινό, και πάνω απ' όλα στους διαδίκους, τα δικαστήρια σε μια δημοκρατική κοινωνία (αυτόθι, παρ. 30).

46. Στην παρούσα υπόθεση το Δικαστήριο κρίνει ότι τα καταγγελλόμενα γεγονότα - δηλαδή η καθυστέρηση λήψης απόφασης σχετικά με την ανάγκη ανασυζήτησης της υπόθεσης, η παρεμβολή στη διαδικασία του πρώην Προέδρου του Δ' Τμήματος και η αλλαγή εισηγητή - δικαστή στην τελευταία συζήτηση -, ενώ δημιούργησαν

αναπόφευκτα κάποια ερωτήματα στη σκέψη των αντιπροσώπων των προσφευγουσών, δεν παρέχουν θεμιτούς λόγους αμφισβήτησης της αμεροληψίας του Αρείου Πάγου σύμφωνα με το αντικειμενικό κριτήριο. Οι προσφεύγουσες δεν μπόρεσαν να αποδείξουν ότι κάποιο από αυτά τα περιστατικά συνιστούσε παρανομία ή ριζική ή ασυνήθιστη παρέκκλιση από τη συνήθη εσωτερική πρακτική του Αρείου Πάγου. Ειδικότερα, το Δικαστήριο πείσθηκε ότι οι απαντήσεις της Κυβέρνησης, όπως εκτίθενται στις ανωτέρω παραγράφους 39 - 42, στα ειδικά θέματα που έθεσαν οι προσφεύγουσες παρέχουν μια λογική ερμηνεία των διαδικασιών που ακολουθήθηκαν. Τέλος, το Δικαστήριο κρίνει ότι το γεγονός ότι οι θυγατέρες δύο δικαστών εργάζονταν για έλληνα επιχειρηματία που, κατά τους ισχυρισμούς των προσφευγουσών, ήταν φίλος του διευθυντή της Citibank δεν παρέχει λόγους αμφισβήτησης της αμεροληψίας του Δ' Τμήματος.

Ωσαύτως, οι ως άνω περιστάσεις δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τους φόβους των προσφευγουσών σχετικά με την αμεροληψία του Αρείου Πάγου και τη δίκαιη εκδίκαση της υπόθεσής τους από αυτόν.

47. Εν όψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι ο ισχυρισμός περί μεροληψίας του Αρείου Πάγου είναι αβάσιμος.

Συνεπώς, στην παρούσα υπόθεση δεν υφίσταται παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης όσον αφορά τη δίκαιη εκδίκαση της υπόθεσης από αμερόληπτο δικαστήριο.

B. Διάρκεια της διαδικασίας

1. Περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη

48. Η διαδικασία διήρκεσε από τις 21 Ιανουαρίου 1982 μέχρι τις 30 Ιουνίου 1995. Η περίοδος που πρέπει να ληφθεί υπόψη αρχίζει στις 20 Νοεμβρίου 1985, όταν τέθηκε σε ισχύ η αναγνώριση του δικαιώματος ατομικής προσφυγής από την Ελλάδα. Όμως, για την

αξιολόγηση του εύλογου χαρακτήρα της χρονικής περιόδου που παρήλθε μετά την ημερομηνία αυτή πρέπει να ληφθεί υπόψη η φάση στην οποία βρισκόταν η διαδικασία τη χρονική στιγμή εκείνη (βλέπε απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1982 επί της υποθέσεως Foti και άλλων κατά Ιταλίας, Σειρά Α αριθ. 56, σελ. 18, παρ. 53).

Συνεπώς, η περίοδος που θα εξετασθεί από το Δικαστήριο είχε διάρκεια εννέα έτη, επτά μήνες και δέκα ημέρες.

2. Εύλογη διάρκεια της διαδικασίας

49. Το εύλογο της διάρκειας της διαδικασίας πρέπει να εκτιμηθεί υπό το φως των ιδιαιτέρων περιστάσεων της υπόθεσης και αφού ληφθούν υπόψη τα κριτήρια που ορίζονται στη νομολογία του Δικαστηρίου, και ειδικότερα η πολυπλοκότητα της υπόθεσης και η συμπεριφορά του προσφεύγοντος και των αρμοδίων αρχών (βλέπε, μεταξύ άλλων αρχών, απόφαση της 9ης Ιουνίου 1998 επί της υποθέσεως Cazenave de la Roche κατά Γαλλίας, Εκθέσεις 1998 - III, σελ. 1327, παρ. 47).

50. Η Κυβέρνηση υποστήριξε ότι η διάρκεια της διαδικασίας ικανοποιεί το κριτήριο αυτό, αφού ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη η πολυπλοκότητα της υπόθεσης.

51. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι το αντικείμενο της υπόθεσης ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων ήταν αναμφίβολα πολύπλοκο. Από την άλλη πλευρά, το Δικαστήριο δε διαπιστώνει καμμία ευθύνη των προσφευγουσών για την καθυστέρηση της διαδικασίας.

52. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι διάφορες περίοδοι αδράνειας που αποδίδονται στο Κράτος, ιδιαίτερα αυτές από 11 Δεκεμβρίου 1992 μέχρι 20 Μαΐου 1994 και από την τελευταία ημερομηνία μέχρι τις 30 Ιουνίου 1995, δεν ικανοποιούν το κριτήριο του "εύλογου χρόνου".

53. Έχοντας, επίσης, υπόψη τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας, το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας.

IV. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

54. Το άρθρο 41 της Σύμβασης προβλέπει τα εξής :

“Εάν η απόφασις του Δικαστηρίου κρίνη ότι απόφασις ληφθείσα ή μέτρον διαταχθέν υπό δικαστικής ή πάσης άλλης Αρχής συμβαλλομένου μέρους αντίκειται εν όλω ή εν μέρει προς τας απορρεούσας εκ της παρούσης Συμβάσεως υποχρεώσεις, και εάν το εσωτερικόν δίκαιον του εν λόγω μέρους δεν επιτρέπει ειμή την ατελή επανόρθωσιν των συνεπειών της αποφάσεως ταύτης ή του μέτρου τούτου, η απόφασις του Δικαστηρίου χορηγεί, εν ανάγκη, εις το αδικηθέν μέρος δικαίαν ικανοποίησιν”.

A. Αποζημίωση

55. Οι προσφεύγουσες υπέβαλαν τις απαιτήσεις τους σύμφωνα με το άρθρο 41 κυρίως όσον αφορά το δικαίωμά τους για δίκαιη δίκη από αμερόληπτο δικαστήριο. Υπέβαλαν συνολική απαίτηση 25.000.000 δραχμών ανά προσφεύγουσα για χρηματική και μη χρηματική βλάβη χωρίς, όμως, να προσδιορίζουν ποιο μέρος αφορά την καταγγελία σχετικά με τη διάρκεια της διαδικασίας.

56. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η διαπίστωση παραβίασης αποτελεί από μόνη της επαρκή δίκαιη ικανοποίηση. Ωσαύτως, δεν επιδικάζει αποζημίωση.

B. Έξοδα και δαπάνες

57. Οι προσφεύγουσες ζητούν πληρωμή 29.208.000 δραχμών για δικηγορικές αμοιβές και διάφορα έξοδα που πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον της Επιτροπής και του Δικαστηρίου.

Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

Service de Traductions du Ministère des Affaires Etrangères de la République Hellénique, Athènes.

HELLENIC REPUBLIC, MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

Translations Service, Athens.

58. Η Κυβέρνηση δήλωσε ότι ήταν πρόθυμη να πληρώσει τα έξοδα και τις δαπάνες των προσφευγουσών ενώπιον των οργάνων της Σύμβασης, υπό την προϋπόθεση ότι όντως πραγματοποιήθηκαν και ήταν απαραίτητα και εύλογα.

59. Έχοντας υπόψη ότι διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης μόνον ως προς τη διάρκεια της διαδικασίας, το Δικαστήριο, κρίνοντας σε δίκαιη βάση, όπως απαιτείται από το Άρθρο 41 της Σύμβασης, επιδικάζει στις προσφεύγουσες το συνολικό ποσό των 3.000.000 δραχμών για έξοδα και δαπάνες.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

60. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που βρίσκονται στη διάθεση του Δικαστηρίου, το νόμιμο επιτόκιο που ισχύει στην Ελλάδα την ημερομηνία της υιοθέτησης της παρούσας απόφασης είναι 6 % το χρόνο.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

1. *Αποφασίζει* με τέσσερις ψήφους υπέρ και τρεις κατά ότι δεν υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης όσον αφορά το δικαίωμα της δίκαιης δίκης από αμερόληπτο δικαστήριο.
2. *Αποφασίζει* ομόφωνα ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης όσον αφορά τη διάρκεια της διαδικασίας.
3. *Αποφασίζει* με τέσσερις ψήφους υπέρ και τρεις κατά ότι η διαπίστωση της παραβίασης αποτελεί από μόνη της επαρκή δίκαιη ικανοποίηση.
4. *Αποφασίζει* ομόφωνα
(α) να καταβάλει το καθ' ού Κράτος στις προσφεύγουσες, εντός τριών μηνών, συνολικό ποσό 3.000.000 (τριών εκατομμυρίων) δραχμών για έξοδα και δαπάνες

(β) να καταβληθεί επί του ποσού αυτού απλός τόκος με ετήσιο επιτόκιο 6 % από τη λήξη της ως άνω τρίμηνης προθεσμίας μέχρι την εξόφληση.

5. Απορρίπτει ομόφωνα τα υπόλοιπα αιτήματα των προσφευγουσών για δίκαιη ικανοποίηση.

Έγινε στα Αγγλικά και δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Μέγαρο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Στρασβούργο στις 4 Απριλίου 2000.

(υπογραφή)

Michael O' BOYLE

Γραμματέας

(υπογραφή)

Elisabeth PALM

Πρόεδρος

Σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 2 της Σύμβασης και τον Κανόνα 74 παρ. 2 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, προσαρτάται στην παρούσα απόφαση η ακόλουθα μειοψηφούσα άποψη :

- εν μέρει μειοψηφούσα άποψη του κ. Casadevall, την οποία προσυπογράφουν οι κ.κ. Zupančič και Panțîru.

(μονογραφές Προέδρου - Γραμματέα)

EN MEREI ΜΕΙΟΨΗΦΟΥΣΑ ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ Κ. CASADEVALL, ΤΗΝ
ΟΠΟΙΑ ΠΡΟΣΥΠΟΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΔΙΚΑΣΤΕΣ Κ.Κ. ZUPANČIČ ΚΑΙ
PANȚÎRU

1. Ψήφισα μαζί με την πλειοψηφία υπέρ της διαπίστωσης παραβίασης του άρθρου 6 παρ. 1 της Σύμβασης λόγω της διάρκειας της διαδικασίας. Όμως, δε συμφωνώ με την άποψη την πλειοψηφίας σχετικά με την καταγγελία των προσφευγουσών ότι στερήθηκαν του δικαιώματος δίκαιης δίκης από αμερόληπτο δικαστήριο.

2. Κατά την αξιολόγηση του θέματος της αμεροληψίας από αντικειμενική άποψη (δεν υπήρξαν ενδείξεις υποκειμενικής

προκατάληψης), το Δικαστήριο έπρεπε να εφαρμόσει την αρχή που έχει καθιερώσει και εφαρμόζει πάγια βάσει της οποίας “ακόμα και οι εντύπώσεις μπορούν να έχουν κάποια σημασία” ή, με άλλα λόγια, “δεν πρέπει μόνο να απονέμεται δικαιοσύνη, αλλά και να φαίνεται ότι απονέμεται”. Η παρούσα υπόθεση έπρεπε να εξετασθεί ακριβώς υπό αυτήν την οπτική γωνία.

3. Μπορώ να δεχθώ ότι, αν εξετασθούν χωριστά και αντικειμενικά¹, τα περιστατικά που έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δεν ήταν τόσο σοβαρά που να μπορούν να θέσουν υπό αμφισβήτηση την αμεροληψία ενός δικαστή ή δικαστηρίου.

Από την άλλη πλευρά, αν συνυπολογισθούν όλες οι παράμετροι, μπορεί να κατανοήσει κανείς τους θεμιτούς φόβους των προσφευγουσών και να συμπεράνει ότι δεν έτυχαν δίκαιης δίκης. Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι, παρ' όλο που η αγωγή τους απερρίφθη πρωτόδικα, οι προσφεύγουσες σημείωσαν επιτυχία στο Εφετείο Αθηνών. Για τους διαδίκους διακυβεύονταν πολλά. Η υπόθεση παρουσίαζε ουσιαστικό ενδιαφέρον για την τοπική ναυτιλιακή κοινότητα, αφού υπήρχε μία σειρά παρομοίων υποθέσεων που αφορούσαν ναυτιλιακές πιστώσεις² και η Citibank είχε δημοσιοποιήσει την πρόθεσή της να αποχωρήσει από την ελληνική αγορά αν ο Άρειος Πάγος επικύρωνε την απόφαση του Εφετείου³. Παρ' όλο που η διάρκεια της

¹ Συνοπτικά : Εξάμηνη καθυστέρηση για τη λήψη απόφασης ανασυζήτησης, αφού το δικαστήριο δεν είχε επιτύχει να λάβει απόφαση μετά τη συνεδρίαση της 11ης Δεκεμβρίου 1992. Απόφαση που ελήφθη από δικαστή που δεν ήταν μέλος του Δ' Τμήματος, αλλά ήταν πλέον Πρόεδρος του Γ' Τμήματος. Εξετάσθηκαν 198 υποθέσεις μετά τη συζήτηση της υπόθεσης των προσφευγουσών (πριν από την αποχώρηση του δικαστή λόγω συνταξιοδότησης) και οι αποφάσεις επ' αυτών δημοσιεύθηκαν πριν από το τέλος του έτους. Αλλαγή εισηγητή - δικαστή πριν από την τελευταία συζήτηση, παρά το γεγονός ότι ο προηγούμενος εισηγητής ήταν το μόνο μέλος του Τμήματος που είχε συμμετάσχει και στις δύο προηγούμενες συνθέσεις που είχαν συζητήσει την υπόθεση.

² Παράγραφος 25 της αναφοράς της Επιτροπής.

³ Παράγραφος 38 της απόφασης.
Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

διαδικασίας από μόνη της αποτελούσε παραβίαση του άρθρου 6, είναι σαφές ότι αποτελούσε άμεση συνέπεια των άλλων περιστατικών - "σφαλμάτων" ή "ατελειών της διαδικασίας", σύμφωνα με την Επιτροπή⁴ - στα οποία συνέβησαν καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ώστε το δικαστήριο να μην εμπνέει πλέον στις προσφεύγουσες την εμπιστοσύνη που πρέπει να εμπνέουν τα δικαστήρια στο κοινό.

Κατά τη γνώμη μου, η Κυβέρνηση δεν παρέσχε καμμία επαρκή ερμηνεία που να δικαιολογεί τον αριθμό αυτών των περιστατικών στην προκειμένη υπόθεση.

4. Συνοψίζοντας, τα περιστατικά και οι περιβάλλουσες περιστάσεις αρκούσαν, κατά τη γνώμη μου, για να εμπνεύσουν στις προσφεύγουσες φόβο σχετικά με την αμεροληψία του Δ' Τμήματος του Αρείου Πάγου, ο οποίος θα έπρεπε να θεωρηθεί αντικειμενικά δικαιολογημένος.

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ

Στρασβούργο, 4 - 4 - 2000

(υπογραφή)

Michael O' BOYLE

Γραμματέας του Τμήματος

Ακριβής μετάφραση από τα Αγγλικά του συνημμένου εγγράφου

Αθήνα, 24 Απριλίου 2000

Ο μεταφραστής του Υπουργείου Εξωτερικών

Βασίλειος Δ. Μπελεκούκας

⁴ Παράγραφος 50 της αναφοράς της Επιτροπής.
Μεταφραστική Υπηρεσία Υπουργείου Εξωτερικών, Αθήνα.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Εκφράζεται το γνήσιο της παρα-
τίσης του υπαλλήλου του μεταφραστού
του Υπουργείου Εσωτερικών ο οποίος
εξέδωσε το συνημμένο κείμενο.

ΕΛΕΝΗ ΚΟΣΚΙΝΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΗ Κ.Α.Α.